

Εγκύκλιος υπ. αρ. 2792: η Μυστηριακή ζωή της Εκκλησίας και τα Ραδιοτηλεοπτικά Μέσα Ενημερώσεως

ύπ' αριθμ. 2792

Πρός
Τούς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Θέμα : «Ἡ Μυστηριακή ζωή τῆς Ἐκκλησίας καί τά Ραδιοτηλεοπτικά Μέσα Ἐνημερώσεως (Ρ.Μ.Ε.)».

Σεβασμιώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Συνοδική Ἀποφάσει, ληφθεῖσα ἐν τῇ Συνεδρίᾳ τῆς Διαρκοῦς Ἱεραῦς Συνόδου τῆς 28ης λήγοντος μηνός Ἰουνίου ἐ.ἔ., γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπιδιώκουσα τήν περιφρούρησιν τῆς ἱερότητος τοῦ Χριστιανικοῦ Ναοῦ καί τῶν ἐν αὐτῷ τελουμένων, ἡ ὁποία ἀπειλεῖται ἀπό τήν ἀλόγιστον προβολήν τῆς Θείας Λατρείας διά τῶν Ρ.Μ.Ε. καί τήν κατάχρησιν τῶν ἠλεκτρονικῶν ἠχοσυστημάτων ἔρχεται διά τῆς παρούσης νά γνωρίσῃ ὑμῖν καί δι' ὑμῶν παντί κληρικῷ τῆς καθ' ὑμᾶς Ἱεραῦς Μητροπόλεως τά κατωτέρω :

Τό τελευταῖον διάστημα παρατηρεῖται ἀναντιρρήτως ραγδαία εἰσβολή τῶν Ρ.Μ.Ε. εἰς τήν Θεῖαν Λατρείαν. Δέν εἶναι ὀλίγοι οἱ τηλεοπτικοί σταθμοί, οἱ ὁποῖοι μεταδίδουν πάσης φύσεως λατρευτικάς ἐκδηλώσεις, ἐνίστε μάλιστα λεπτομερῶς ἀπό λήψεις ἐντός καί ἐκτός τοῦ Ἁγίου Βήματος. Τοιοῦτοτρόπως ὁ ἐκτός τοῦ Ναοῦ, χριστιανός ἢ «ἀμύητος» ἠμπορεῖ νά ἴδῃ καί νά ἀκούσῃ τά πάντα, ἀκόμη καί τόν καθαγιασμόν τῶν τιμῶν δώρων κατὰ τήν ἐπίκλησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἢ τήν ὕψωσιν καί τήν κλάσιν τοῦ ἄρτου, τήν κοινωνίαν τῶν ἱερέων καί τῶν πιστῶν.

Παραλλήλως πρός τά ἀνωτέρω ἐξακολουθεῖ ἡ μετάδοσις τῆς Θείας Λειτουργίας μέσω ραδιοφώνου καί ἡ κυκλοφορία ὕμνων εἰς κασέτας καί CDs, καθῶς καί ὀλοκλήρων Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν εἰς βιντεοκασέτας.

Ἀπό πολλοῦς ὄλα αὐτά ἐθεωρήθησαν ὡς ἐπιτυχῆς προώθησις τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας καί μάλιστα ἠκούσθησαν καί μομφαί διά τήν μή ἐπαρκῆ κάλυψιν τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν. Δέν εἶναι ὅμως ὀλίγοι καί ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἀρθρώνουν κριτικόν λόγον διά τήν ἄνευ ὀρίων εἰσπήδησιν τῶν Ρ.Μ.Ε. εἰς τόν λατρευτικόν χῶρον.

Πρὶν ταχθοῦμε μέ τό μέρος κάποιας ἀπό τὰς ἀνωτέρω ὁμάδας, ἐάν θέλωμεν νά εἴμεθα δίκαιοι καί ρεαλισταί πρέπει νά ἴδωμεν τό φαινόμενον εἰς τό σύνολόν του.

Ἡ μετάδοσις τῆς Θείας Λατρείας λοιπόν (Θεῖα Λειτουργία τῆς Κυριακῆς, Ἀκολουθία τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος ἢ ἄλλα ἕκτακτα λατρευτικά γεγονότα) κυρίως μέσω τηλεοράσεως ἢ ραδιοφώνου ἐθεωρήθη αὐτονόητος εἰς μίαν χώραν, ὅπως ἡ Ἑλλάς, ὅπου ἡ συντριπτική πλειονοψηφία τῶν κατοίκων τῆς εἶναι Χριστιανοί Ὁρθόδοξοι. Διά τοῦτο καί ἤρχισεν ἀπό τήν ἐποχὴν ἀκόμη τοῦ ραδιοφώνου, ὅχι βέβαια διά νά ὑποκαταστήσῃ τήν ἐν τῷ Ναῷ προσφερομένην λατρείαν, ἀλλά διά νά ἱκανοποιήσῃ στοιχειωδῶς τὰς λατρευτικάς ἀνάγκας ἐνός μέρους τοῦ λαοῦ, τό ὅποιον διά διαφόρους λόγους (γῆρατος, ἀσθενειῶν, μεγάλης ἀποστάσεως ἀπό τούς τόπους λατρείας κ.ο.κ.) δέν ἠμπορεῖ νά μετᾶσῃ ἐνεργῶς εἰς τὰς λατρευτικάς συναξεῖς. Αὐτοί οἱ ἄνθρωποι εἶναι δυνατὸν νά εὔρουν στήριγμα, παρηγορίαν καί ἀναπλήρωσιν τῶν ὑστερημάτων τους ἀκούοντες τήν Θεῖαν Λειτουργίαν, τό κήρυγμα, τὰς Ἀκολουθίας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, τῶν Χαιρετισμῶν καί τῶν Παρακλήσεων, μέσω τῶν Ρ.Μ.Ε. Καί ὄντως πολλοί εἰς αὐτάς τὰς περιστάσεις παρακολουθοῦν τήν μετάδοσιν καί μετέχουν τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν μέ ἄκραν προσοχήν, συμπροσευχόμενοι μέ τούς ἐν

τῷ Ναῶ ἐν πλήρει κατανύξει.

Εἶναι σπουδαῖον λοιπόν καί μεῖζον πλεονέκτημα ἢ προσφορά αὐτῆ τῶν Ρ.Μ.Ε., ἀλλά εἶναι μᾶλλον τό μόνον. Διότι ἐνῶ αἱ ραδιοτηλεοπτικά μεταδόσεις θεωροῦνται ὑπό τῆς Ἐκκλησίας ὡς λύσεις ἀνάγκης διὰ ἐμπεριστάτους χριστιανούς, οἱ ὅποιοι ὀφείλουν νά κάνουν χρῆσιν αὐτῆς, πάντοτε μέ αἴσθησιν «οἰκονομίας», ἀπό πολλούς ἐκλαμβάνονται ὡς ὑποκατάστατα τῆς μετοχῆς τους εἰς τήν Λατρεία. Ἡ Λατρεία ὅμως δέν «παρακολουθεῖται» ἀλλά «μετέχεται» ὑπό τῶν πιστῶν. Ὁ πιστός δέν εἶναι θεατής ἢ ἀκροατής, ἀλλά δότης καί λήπτης συνάμα, ὁ ὅποιος "περιῖσταται" καί κοινωνεῖ τοῦ Δείπνου τοῦ Μυστικοῦ.

Ὁ πιστός, ὁ ὅποιος παρακολουθεῖ τήν τέλεσιν τῆς Λατρείας μέσῳ τῶν Ρ.Μ.Ε., δέν εἶναι δυνατόν νά ἐπιτύχῃ τήν προσοχήν καί τήν κατάνυξιν, ἥτις δημιουργεῖται ἐντός τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ. Αὐτάς μάλιστα τάς πνευματικάς καταστάσεις δέν ἔμπορουν νά ἐπιτύχουν ἀρκούντως ἀκόμη καί ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται ἐντός τοῦ ναοῦ, ἀπ' ὅπου γίνεται ἡ τηλεοπτική μετάδοσις τῆς Λατρείας διότι :

Ὁ ἄπλετος φωτισμός, πού ἀπαιτεῖται διὰ τάς τηλεοπτικάς μεταδόσεις καί τήν προσοχήν διασπᾶ καί ἀμβλύνει τήν κατάνυξιν, μεταβάλλων τούς Ναούς εἰς κοσμικάς αἰθούσας.

Ἡ ἔντασις τοῦ ἤχου καί ἡ ἐπιτηδευμένη ψαλμωδία ἀλλοιώνουν τό σεμνόν ἦθος.

Ἐπιπλέον ἡ παρουσία καί αἱ κινήσεις τῶν τεχνικῶν λήψεως διασποῦν τήν προσοχήν τῶν πιστῶν.

Συχνή εἶναι ἐπίσης ἡ ἄκαιρος ἀναμετάδοσις ἀπό ἐπαρχιακοῦς ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς ἢ ἡ προβολή εἰς διαφόρους αἰθούσας, ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐορταστικῶν ἐκδηλώσεων μαγνητοσκοπημένων ἐκκλησιαστικῶν Ἀκολουθιῶν, ἐνέργειαι αἱ ὅποιαί δέν συνιστῶνται, διότι ἀνατρέπουν τήν φυσικήν λειτουργικήν τάξιν. Εἶναι ἀδιανόητον νά μεταδίδωνται Ἑσπερινοί τήν μεσημβρίαν ἢ νά χρησιμεύουν ὡς μουσική ὑπόκρουσις διαφημίσεων.

Πάντως, παρά τά ἀνωτέρω ἐκτεθέντα ἀρνητικά, ἡ εἴσοδος τῶν Ρ.Μ.Ε. εἰς τόν χώρον τῆς Θείας Λατρείας εἶναι μία πραγματικότης, τήν ὁποίαν κανεῖς δέν ἔμπορεῖ νά ἀποτρέψῃ. Εἶναι δυνατόν ὅμως νά ἐκλείψουν ἢ νά περισταλοῦν πολλά ἀπό ὅσα ζημιώνουν τήν ιερότητα τῆς Λατρείας, ἄν περιορισθοῦν ἐκλεκτικῶς αἱ τοιαῦται μεταδόσεις.

Θά ἦτο δυνατόν νά ἐπιλεγοῦν ἕνας - δύο Ναοί, π.χ. ὁ Καθεδρικός Ναός τῶν Ἀθηνῶν, ὁ ὅποιος ἔχει δώσει ἐξετάσεις καλῆς τηλεοπτικῆς συμπεριφορᾶς ἢ καί κάποιος ἄλλος, διὰ νά θεραπεύσουν τά ἀσθενῆ καί νά ἀναπληρώσουν τά ἐλλείποντα, ὑπό τόν ὄρον ὅμως νά ἀποκλεισθῇ ἡ τοποθέτησις μηχανημάτων λήψεως ἐντός τοῦ Ἁγίου Βήματος.

Τό «θεᾶσθαι αὐτοψεῖ τό πρόσωπον τῆς Ἁγίας Ἀναφορᾶς» εἶναι φοβερόν καί ἱερόν προνόμιον τοῦ λειτουργοῦ, τοῦ «ἐνδεδυμένου τήν τῆς ἱερατείας χάριν». Αὐτό εἶναι ἐνοχλητικόν καί διὰ τόν πιστόν ἀκόμη, τήν στιγμὴν κατά τήν ὁποίαν μετέχει τῆς Θείας Κοινωνίας, διότι εἶναι στιγμὴ προσωπικῶς ἱερά καί ὀφειλομένη νά τήν σεβώμεθα. Ἐπιπλέον πιστεύομεν ὅτι ὁ «θεατρισμός» αὐτός δέν οἰκοδομεῖ καθόλου τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας μας.

Τέλος, ἄν ἡ μετάδοσις τῆς Θείας Λειτουργίας διὰ τῶν Ρ.Μ.Ε. εἶναι ἀνεκτὴ τήν ὥραν, κατά τήν ὁποίαν αὐτή τελεῖται, ἀναμφιβόλως εἶναι ἀπαράδεκτος ἢ «ἀναμετάδοσις» τῆς ἐκτός τῆς ὥρας τέλεσεώς της (π.χ. μεταμεσημβρινᾶς ἢ ἀπογευματινᾶς ὥρας). Διὰ τοῦτο τό φαινόμενον τοῦτο πρέπει νά ἀποκλεισθῇ τελείως.

Πέραν τῶν ἀνωτέρω σπουδαιότερα καί οὐσιωδέστερα ἀποτελέσματα θά φέρωμεν ἄν ἐντείνωμεν τάς προσπάθειάς μας, ὥστε νά προσελκύσωμεν τούς πιστούς ἀπό τήν ὀθόνην τῆς τηλεοράσεως εἰς τούς ναούς, κατηχοῦντες καί μυσταγωγοῦντες αὐτούς εἰς τά τῆς Θείας Λατρείας. Νά φροντίσωμεν νά κατανοήσουν ὅτι ἡ Λατρεία μας δέν εἶναι θέαμα ἢ ἀκρόαμα, ἀλλά ἔργον Θεῖον, λατρεία «λογική», «ἐν πνεύματι καί ἀληθείᾳ», «ἐκκλησία ὁσίων», εἰς τήν ὁποίαν μετέχει προσωπικῶς ἕκαστον μέλος τῆς κοινότητος, ἐπισυναγόμενοι πάντες εἰς τό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Ὅτι εἰς τό μυστήριον τῆς συνάξεως αὐτῆς οἱ πιστοί γίνονται «μέλη ἐκ μέρους» τοῦ σώματος Χριστοῦ καί συναντοῦν τούς ἀδελφούς των. Εἰς τήν συνάντησιν αὐτὴν δέν μετέχει κανεῖς δι' ἀλληλογραφίας. Δέν παρακολουθεῖ ἀπό τήν ἐξέδραν

τοῦ σταδίου. Δέν εἶναι φίλαθλος, ἀλλά ἀθλητής καί συναθλητής. Εἶναι μακαριστός συνδαιτημόνας εἰς τήν τράπεζαν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

- † Ὁ Ἀθηνῶν Χ Ρ Ι Σ Τ Ο Δ Ο Υ Λ Ο Σ, Πρόεδρος.
- † Ὁ Διδυμοτείχου καί Ὁρεστιάδος Νικηφόρος.
- † Ὁ Μυτιλήνης, Ἐρεσσοῦ καί Πλωμαρίου Ἰάκωβος.
- † Ὁ Λήμνου καί Ἀγίου Εὐστρατίου Ἱερόθεος.
- † Ὁ Γουμένισσης, Ἀξιουπόλεως καί Πολυκάστρου Δημήτριος.
- † Ὁ Βεροίας καί Ναούσης Παντελεήμων.
- † Ὁ Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καί Κονίτισης Ἀνδρέας.
- † Ὁ Γυθείου καί Οἰτύλου Χρυσόστομος.
- † Ὁ Δημητριάδος καί Ἀλμυροῦ Ἰγνάτιος.
- † Ὁ Κυθήρων Κύριλλος.
- † Ὁ Θεσσαλιώτιδος καί Φαναριοφερσάλων Θεόκλητος.
- † Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ Δανιήλ.
- † Ὁ Ὑδρας, Σπετσῶν καί Αἰγίνης Ἐφραίμ.

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

† Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Σκλήφας